

M u i t a l æ g j e

~
cuvgetusa haleduvvudi sami gaskast.

Num. 5.

Juli manost 1874.

2be jakkodak.

Vuoinqalaš vuoigadvuotta Spanienest.

Lasse 4ad Nummeri.

Go vaida læi addum, de šaddai dalan dat vaidujvum olmuš giddagassi ja čikkujvum ara olbmui oudast vuoigadvuoda suollemas kællaridi. Son i ožžum žat love æraid oaidnet go ovta katolikalaš bapa ja fangagocetægje, gæk guktug laiga dam vuoigadvuoda oskaldas balvalægjek ja vuodņik. Dam dorvotes dilest, ærotuvvum buok olbmui ja gulakætta ovtage ervosmatte ja jeddejægje sane, færti dat oasetæbme ællet dassaši go dieđo oažoi, i buok dam birra, maid vittanak legje duodastam, mutto aive dam birra, mi su ala læi dæddon. Vittani namaid i boattam diettet. Maid vittanak ležže sardnum ašalažži beluštussan, dat šaddai su oudast čikkujvum. Buok bahai gaskast læi vela dat buok bahamus, atte jos vittani duodaštusak æi mannam ovta lakkai, de šaddai vittani ješgudeglakkai sardnom adnujvum odđa vaidan ašalaža vuostai. Daggar suollemasvuoda bokte ja duottavuoda čikkam bokte šadde ænašak, gæk vuoigadvuoda oudi dappatuvve, nuft dajotuvvum, atte sagaidæsek guim ječasek sorre.

Jos fanga i dattum ječas dovdastet ašalažžan, daihe jos duobmarak gadde, atte son viggai ječas bæloštet daihe duottavuoda čiekkat — ja dam si gadde ali —, de son son šaddai rubmašlažat binneduvvum dov-

dastussi baittem diti. Dat hæppadlaš binnedæbme doaimatuvvui ædnamvuolaš kællarin amasek ærak go binnedægjek gullat dam binneduvvuma bargas. Jos dak cælkemættom bakčasak, maid dobbe færti čadætet, baite su aše bagjelasas sardnot, de son sadai naggijuvvum maņeb bæive dam dovdastusas gærdot. Æi buokak bæssam hægast daina kællaringe. Jos maņeb bæive i dattum gærdot dam dovdastusa, maid gippo læi sust naggim, de šaddai su bileduvvum ja labmijuvvum rumaš fastain odđa bidnui ja daina ligin matte vaiko juokke mainetæmege oažžot ječas aššalažžan dovdastet. Mutto gæn vela dat binnedæbmege i mattam baittet dam dovdastæbmai, maid vuoigadvuotta sust gaibedi, son šaddai almaken. dubmijuvvum dušše hæjot vittani duodaštusa mielde. Go binnedæbme læi ollašuvvum, de bigjujvuvui fanga fastain su čoaska ja sevdnjis giddagassasis, vuordem diti dam duomo, mi su galgai doalvot baldos-jabmemi daihe agebæive varnotes ællemi.

Atte dat vuoigadvuotta læi algost loppi mærkašuvvum vuoigadmættomvuodain ja goksum buok olmušlašvuoda dovdoin, dam mi læp juo dievvaset dam muitalusast čajetam. Dam sagjai go buok vuoigadvuodak dam adnik ašetæbmen, gi vaidujvum læ, dassaši go ašše su ala læ devdujvum, dedat „basse vuoigadvuotta“ ani juokkehaže asa-

lašžan. Vuokøe i addujuvvum — nuftgo mi læp juo gullam — sudnji ječas bæloštet, mutto son šaddai su varnotes ja buok olbmui serrijuvvum dilestes ataštuvvum ja juokke lakkai gavelvuodain garrujuvvum. I sust læm mikkege sujid dai vašalažai vuostai, gæk su ala čuožzelegje vittanen; dastgo sin son i ožžum oaidnet ige obba namidge diettet. Juokkehaža bokte, gi ašalažžan gavnatuvvui, læi duobmaridi ruttaboatto, ja damditi matta maida arveduvvut manditi nuft æljaret bargujuvvui dam ala, atte buokaid ašalažžan oažžot. Damditi dat læi maida sadnevajasen šaddam dam olbmuidi gi dam vuogadvuoda gaccaidi roakkasi: „Jos son i šadda boldum, de son vissage šadda doagjaluvvum.“

Mañnel ga ašalažak legje dubmijuvvum čoakkanegje rika alemus olbmak duobmari guim ja de flavgai guim vazze dam sagjai, gost ašalažak galge bievvasek (sorbmijægjesek) gitti addujuvvut. Dam čoakkemist lavi davja vela gonagas ješge oidnut. Dam čoakkem vagjolæbme ja mi dam olist dappatuvai galgal mañemuš duobmobæivai læt govvan. Dak, gæk dubmijuvvum legje, legje valdopersonak dam čoakkemest. Si legje garvotuvvum fiskis guggesbiktasi guim, maida ruksis ruossa læi bigjujuvum ja mai bagjeli bahakasak ja dollanjuokčamak legje malijuvvum, mærkašam diti mi su læi vuordemen ja hirmastuttem diti æraid.

Doarradallujubme læi nuftgukka go Torkvemada læi dam stivrejægjen vuigejuvum aive judalažai vuostai. Mi mattep arvedet maggar doaimain dak vuoinalaš duobmarak gærgategje ašid go mi gullap, atte Toledoast šadde ovta jagest 3327 aše dubmijuvvum guovte duobmar bokte. Dušše dai lokko, gæk agebæivai legje fangavutti dubmijuvvum, læi nuft stuores, atte dubme-

juvumi ječasek vistekge færtijegje giddagas-san adnut.

Vaddes læ olles sælve ožžot dam logo birra ollo olbmuk go læk rangaštuvvum Torkvemada stivrejume vuolde, mutto duodalæmus mitalusai mielde mi mattep oaidnet, atte rangaštuvvumi lokko læi baldos stuores. Duodalæmus luoitto mielde læ dam 18 jagezt, goas Torkvemada læi oaiveduobmaren, 10,220 olbmui ællen boldum, 6,860 jabmen boldum, 97,321 „armetuvvem“ æra rangaštusain, nuftlakkai oktibuok 114,401 olbmui dobmijuvvum. Alma læ dat alvos lokko! Vaddes i læk arvedet maggar varnotesvuotta dai duemoi gæčeld æraidige jovde. Dakollo manak, mak dam lakkai oarbesen bace, færtijegje, go buok vanhemi obmudak læi valdum, gærjadussi dorvastet ja dast fast boccedegje ollo suddok. Mangas, gæk legje armetuvvum šadde ođđasest dubmijuvvum, ja okta dam aigasaš bappa Spanienest almota dam rakislaš savaldaga, atte buok judalaš ibmelmættom sokka, sikke olbmak ja nissonak, gæk bagjel 20 jakkasažak læk, galgasegje dolain ædnam alde erit buttestuvvut.

Čaccesullost Juli manost 1874.

Ovta ođđa lakkaarvalusa alde læ dagjagaš stuorradigge šiettam, ja gonagas læ dam lakkan miedetam, mi sameædnam albmugi matta hui avkalažžan šaddat. Dat læ nammalassi ruoša gavpelove birra. Oudalest i læm ruošast loppe albmugist oastet æra go njuoska guole, ige vela damge læm loppe dakkat gukkeb aigai, go las bæive rajast juli manost 15ad bæive ragjai August manost. Dal læ dam ođđa laga bokte ruoša gavpeloppe gukkeduvvum 15ad bæive rajast Juni manost 30ad bæive ragjai September

manost.
mugest
to æra
æra lag

— Ok
Anderse
gallad b
vuolgem
Grøn, v
vela jug
appama
Okti da
gas baj
ravdest
guruk k
juo jab
Gallad
vanam.
daggar
daga, c
avisa d
atte 18
ro Nyb
delaža
skast.

jegje d
færtem
tik, att
jugišvu

— c
dronni
luoster
pugi e
vui fo
alla e
hirm
son ju
adnui.

—
Fredr
ruhoh

manost. Dam aige siste oazžo ruošša alb-
mugest oastet maida saltijuvvum guole, mut-
to æra galvo i oazo ruošša alb-
mugest oastet æra lage mielde go gavpeolbma bokte.

— Okta olmai, gæn namma læi Børre
Andersen Bækos, gutte Røros gavpugest
gallad bæive læi jukkam, læi aido ruoktot
vuolgemem, go okta ravde, gæn namma læi
Grøn, vela oazoi su bagjasis, gost guovta
vela jugaiga. Dam jukkamvimest soai so-
appamættosen šaddaiga ja ridališgodiga.
Okti daihe gukti gulle olgubæle olbmuk bar-
gas bajest, ja go olbmuk dasa botte de læi
ravdest havve gallost, ja su skippar, gutte
guruk bæle erteg čada læi rettejuvvum, læi
juo jabmam. Ravde læ dal giddagasast.
Gallad olbmu beggik jukkamvuodast hæv-
vanam. Dam bale go mi læp muitalæme
daggar mainasid, mak čajetik olbmu hegu-
daga, de mi dattop mainastet Čaccesullu
avisa (Varangeren læ dam namma) mielde,
atte 18ad bæive d. m. læi alvoslagan doar-
ro Nyborgast Varjevuonbadast moadde lad-
delaža ja moadde gæidnobargi (dažai) ga-
skast. Golbma laddelaža havvadattujuvvu-
jegje dam muddui, atte Čaccesullust læk
færtem doaktarest avo occat. Havek čaje-
tik, atte værjoi guim læi sottujuvvum. Maid
jugišvuotta i barga!

— 2be bæive dam manost bođi læska-
dronnig Kristianiai, gost vuostaivaldujuvvui
luostemin hakkaiguim Akerhus ladnest. Gav-
pugi gaddaiboadededin son vuostaivaldujuv-
vui formanskapa ovdastolbmast ja gallad
alla ammatolbmain. Gavpug gatain læi
hirkmad ollo olmuš čoakkanam. 1200 speise
son juogeti Kristianiast færaman avkalaš
adnui.

— Gudnijtem addaldak. Hirsabargek
Fredrikstadast skenkejegje lensmannai Fu-
ruholmi mavsolaš bipo golletuvvum bišlagai

guim gitovašvuoda mærkan su gævatæme
oudast, goas son læi sin bagjeligæčče.

Olgoædnam ođdasak.

Frankrika stuorradiggest læ alelessi ri-
do ja naggo. Nuftgo mi oudalest læp mui-
talam, gavdnujek franska stuorradiggest olb-
mak, gæk dattuk dam jabmam kæisar Lud-
vig Napoleon bardne frankrika raddejægjen,
opped okta oasse, gæk dattuk muttoma
burbonalažain, dat læ boares gonagas sok-
ka frankrikast, raddejægjen, ja dast mutto-
mak dattuk republikanalaš raddejume. Dak
golbma oase bargik ješgutteg dam ala, atte
su oaivel galgaši vuoto ala bæssat. Dam-
diti i læk stuorradigge vela oudedam dam-
ge mađe, atte rika læ dam valdolaga ož-
žum, man mielde stivrejubme ja raddejubme
galga mannat, ja mantaga i mate oktage
rika čorga ja rafalažat stivrejuvvut. Stuor-
radigge aiges loakta dušše juonastemin ja
naggatallamin smava ja duššalaš aši birra.
Dam mađe mi almaken mattep dam moive
čada čuovgatet, atte burbonalažak æi šadda
frankrika raddejægjen, mutto bonapartala-
žak, dak læk si, gæk kæisar Napoleon bard-
ne dattuk raddejægjen, galle læk olluk lok-
kui ja maida æljarak, nuft atte sigjidi gal-
la satta læt vejulaš republikanalažai alde
vuoitet. Dæddeke mi færtijep doavot, atte
republikanalaš raddejubme vimak sagjadu-
va frankriki. Brogli maņestčuovvuk radde-
jumešt æi læk olinge buorebut likujuvvum,
go dat oudiš raddejubme. Gukka aige læ
juo hallujuvvum dam birra, atte ođda val-
dolaga avnastišgoattet, mutto dala stuorra-
diggai læ gusto vaddes gærgat dam bargo
obba algetge ja ain vaddasab daida šaddat
dam alde soavadet ja dat šiettat. Ođda
valjejumek stuorradiggai lifče vissage dar-
bašlažak. Čielgasabbut atte čielgasabbut

dat oidnujuvvu, atte valdorado læ republikanalažai ja kaiser raddejume haledeggi gaskast. Mak Mahon orro maida valdastallat dattomen sturradigge alde, ja sust læge aitus valde dam dakkat, jos fal datto, gæn haldost soattevækka læ. Mutto jos son dam dakka, de læ maida varalaš, atte dat sëm-ma moive læ vuordemest frankrikast, mi dal læ juo gukka aige læmaš Spanienest.

— Spanienest duarostuvvu davja, mutto uccan orro oudanæbme. Dai soatteverki guim mak dal læk hutkujuvvum ja ænaš rikain adnu valdum, i mate soatte goassegen nuff bistet moft Spanienest, jos fal dam ala bargujuvvu, atte dam oudedet ja loapatet. Spanialažak orruk dego suotastattemen doaroin. Estella lakkasin davve Spanienest læmaš gieskad doarro mælgat duodalaš ja haittis raddejume (republikanalažai) aottevæga ja karlistalažai gaskast. Republikanalažai oaive-soattehærra Concha (Konka) leapati su beivides dasa. Republikanalažai bælest dagjujuvvu duššam 4,000 olbma oktan havvadattujuvvumi guim. Karlistalažai bælest lokkujuvvu sëm-ma mađe duššam. Karlistalažak orruk oaive adnam ja republikanalažak orruk darmotuvvam, go sin oaive general gačai, ja battarussi gaiku. Concha jabmem diti læk buok republikanalažak Spanienest morrošest. Zabala læ republikanalaš soattevæga alde oaivegeneralan šaddam. Maņemuš sagga mielde læk karlistalažak aibas birastattam Bilbao. Nuftlakkai i læk dat læmaš duotta, maid avisak oudalest muitalegje, atte dat gavpug læi gagjujuvvum ja atte Karlistalažak dam baikest legje hagjusam. Maida ovta gavpugi, mi goččujuvvu Astillero, lakkanik karlistalažak.

Spanienest i læk dušše dat moive, maid soatte ali mieldes bukta, mutto maida raddejumest læ rido. Ænačak Serrano raddebelin læk ammatæsek hæittam damditi go

okta raddebælle, nammalassi Sagasta, læ dam oaivelest, atte gonagaslaš raddejume datto ja nammalassi Isabella bardne Don Alfons gonagassan. Gallad odđa raddebælle šadde valjijuvvum, gæk buokak legje gonagas mielažak, mutto dalan heitte obba hivudak rika ammatolbmain sin ammatidesek arvadattem diti, atte si æi dato daggar raddejume vuolde ammatdoaimatusa adnet.

— Dala Engelanda læ golma oasest, nammalassi dat boars Engelanda, Skotlanda ja Irlanda. Irlanda læ gukka aige savvani (gæččat las mimma d. j.) ješstivrejume aldceis, mutto dam dat i læk mattam vuottet. Dal læmaš engalas sturradiggest arvalus dam birra, atte Irlandi sierra sturradigge addet, mutto dat ašše i mattam dalge jottet, vaiko dam bælest læi šiega sadnadadde. Nuftgo personaidi læ lossat nubbai dam dakkat, maid nube gæččea aldeis dakkat, nuft læ maida rikai ja raddejeggi gaskast. Maida elulažai ja bargi gaskast læ Engelandast rido. Bargek gaibedik sturab balcka bargostæsek ja elulažak æi loga guoddetet nuft ollo addet go si dattuk. Ænaš saji lasetuvvui dibma bargidi balcka, mutto muttom saji læk bargatægjek dam dattum fast vuoledet. Damditi læk bargek soames baikin orostam bargamest naggim diti bargategjid aldcesek makset, maid si dattuk. Mutto bargek æi væje æra dakkat go ječasek vahagattet daina naggoin; dastgo mađe vaddasabbun bargek šaddik oažžot gillatæi haddai, dađe æmbo adnušgottujek maskinak daidi bargoidi, mak olbmui bokte læk oudalest læmaš doaimatuvvum.

 „Muitalægje“ matta dingujuvvut juokke poastarappe bokte, go jakkudagast maksujuvvu guokte oarta ja gutta enkal.

Prentijuvvum F. Kjeldseth prentijumest.